

บทความวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภท
สารเคมี กรณีศึกษา : สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร*

Factors Affecting the Efficiency of Officials in Chemical Cargo Release: A Case Study
of Bangkok Customs Office, Customs Department

ธนวัฒน์ ฉิมวงศ์**

Thanawat Chimwong

6414830027@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จากกรณีศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร การปฏิบัติงานตามขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งกำหนดตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ. 2560 การศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี ประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติงาน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทสารเคมีไม่มีความชัดเจนและไม่ครบถ้วน ด้านบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทสารเคมี ด้านเทคโนโลยี ฐานข้อมูลและชนิดของสารเคมีบางชนิดไม่ครบถ้วน แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมีของสำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน จัดให้มีระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทสารเคมี ด้านบุคลากร จัดอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจปล่อย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ด้านเทคโนโลยี ปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ให้พร้อมใช้งาน และตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การตรวจปล่อย ; การเพิ่มประสิทธิภาพ ; กรมศุลกากร

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี
กรณีศึกษา : สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

กรมศุลกากร เป็นหน่วยงานของกระทรวงการคลังที่มีความสำคัญ และมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรจากของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและส่งออกป็นอกราชอาณาจักร เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศตั้งแต่อดีต โดยมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามสถานการณ์ของเศรษฐกิจของประเทศมาตลอด ตั้งแต่การค้าในยุคก่อน เน้นการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐโดยใช้รูปแบบกำแพงภาษี จนถึงการค้าในยุคปัจจุบัน เป็นการค้าแบบเปิดเสรีมากขึ้น ตามความตกลงทางการค้าต่างๆ เช่น ความตกลงอาเซียน ความตกลงอาเซียนจีน ความตกลงอาเซียนเกาหลี เป็นต้น โดยเน้นอำนวยความสะดวกทางการค้า และลดอัตราภาษีอากรแบบขั้นบันได และเน้นการให้บริการและขจัดปัญหาอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ กรมศุลกากรจึงต้องเพิ่มบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกทางการค้า เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงภารกิจในการปกป้องสังคมและความปลอดภัยของประชาชนของประเทศควบคู่ไปอีกด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีวิสัยทัศน์กรมศุลกากร ที่ว่า “องค์กรศุลกากรชั้นนำที่มุ่งส่งเสริมความยั่งยืนของเศรษฐกิจและความปลอดภัยของสังคม ด้วยนวัตกรรมและบริการที่เป็นเลิศ” เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจในการอำนวยความสะดวกทางการค้า ขณะเดียวกันก็ต้องปกป้องสังคมควบคู่ไปด้วย กรมศุลกากรจึงได้นำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในการเลือกตรวจสอบสินค้า ซึ่งในปัจจุบันมีสินค้าที่ต้องทำการตรวจสอบทางกายภาพ ก่อนการตรวจปล่อยเพียงประมาณร้อยละ 10-20 ส่วนสินค้าอีกร้อยละ 80-90 ได้รับการยกเว้นการตรวจสอบโดยส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการ ดังนั้นสินค้าบางประเภทที่ควบคุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลและต้องออกใบอนุญาตในการนำเข้า เช่น สารเคมีบางประเภทซึ่งเป็นวัตถุอันตราย ต้องมีใบอนุญาตนำเข้าจากหน่วยงานกองวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยต้องแสดงเอกสารดังกล่าวเพื่อปฏิบัติพิธีการขณะนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร จึงจะสามารถนำสินค้าออกไปจากอาคารศุลกากรได้ หรือสารเคมีบางประเภทสามารถเป็นสารตั้งต้นสำหรับผลิตยาเสพติดได้ โดยผู้ประกอบการจำนวนมากมักหลีกเลี่ยงและสำแดงเป็นสินค้าประเภทอื่น เพื่อให้หลุดรอดจากเงื่อนไขหลักการบริหารความเสี่ยง หรือไม่สำแดงเลขที่ใบอนุญาตในขณะที่ผ่านพิธีการศุลกากร เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมีหรือวัตถุอันตราย รวมถึงผู้ประกอบการบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าประเภทสารเคมี หรือวัตถุอันตรายซึ่งสารเคมีบางชนิดต้องมีใบอนุญาตนำเข้าหรือไม่ ทำให้สินค้าประเภทสารเคมีที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากกองวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ดังนั้นกรมศุลกากรจึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานสำหรับการตรวจปล่อยสินค้า สำหรับสำนักงานศุลกากรนั้นๆ เพื่อตรวจสอบว่าผู้ประกอบการรายใดได้นำเข้าสินค้าสารเคมีโดยไม่มีใบอนุญาตในการนำเข้า หรือสารเคมีบางประเภทสามารถเป็นสารตั้งต้นสำหรับผลิตยาเสพติดได้ ทั้งนี้หากตรวจพบการกระทำความผิดดังกล่าวก็จะทำการดำเนินคดีตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป และเพื่อเป็นการปกป้องสังคมและความปลอดภัยของประชาชนจากสินค้าประเภทสารเคมีที่ต้องมีใบอนุญาต ขณะนำเข้าดังกล่าว ปัจจุบันถึงแม้เข้มงวดสำหรับการตรวจปล่อยสินค้าในทุกสำนักงานศุลกากร ก็ยังมีสินค้าประเภทสารเคมีที่ไม่ได้มาตรฐาน ที่หลุดรอดจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่เข้าสู่ท้องตลาดจำนวนมาก

จากความเป็นมาดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่ผู้ศึกษามีความสนใจ ต้องการศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี กรณีศึกษา สำนักงานศุลกากรกรุงเทพมหานคร กรมศุลกากร เพื่อให้ทราบแนวทางการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี กรณีศึกษา สำนักงานศุลกากร กรุงเทพมหานคร กรมศุลกากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางราชการ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี กรณีศึกษา สำนักงานศุลกากรกรุงเทพมหานคร กรมศุลกากร
2. การวิจัยสนาม (Field research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or Formal interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี สำนักงานศุลกากร กรุงเทพมหานคร กรมศุลกากร

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกตัวอย่าง โดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2565, หน้า 46) จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 5 คน ดังต่อไปนี้

นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ (หัวหน้าฝ่าย)	จำนวน 1 คน
นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ/ปฏิบัติการ	จำนวน 3 คน
นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ	จำนวน 1 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่

1.1 หนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยายรวมถึงเอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

1.2 หนังสืออ้างอิง ได้แก่ สารานุกรม พจนานุกรม เป็นต้น

1.3 งานวิจัย เป็นงานที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ อย่างละเอียด

1.4 เอกสารของทางราชการ เป็นเอกสารที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ ในการปฏิบัติงาน เช่น กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ คู่มือปฏิบัติงาน ประกาศ คำสั่ง เป็นต้น

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยที่ผู้ศึกษาเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) โดยที่ผู้สัมภาษณ์ต้องทำการสัมภาษณ์ไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้น และผู้ศึกษาจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or Formal interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัวจะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามเดียวกัน และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้กำหนดวันนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกัน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

4. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัย สภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี กรณีศึกษา สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับ การตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี

การศึกษาวิจัยพบว่า สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร ปฏิบัติงานตามขั้นตอนการตรวจปล่อย ซึ่งกำหนดตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ข้อ 3 01 05 01 หลักการทั่วไปในการตรวจปล่อยของขาเข้า หลักการของกระบวนการตรวจสอบของขาเข้า เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ปฏิบัติงานหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายให้อำนาจสอดคล้องกับกฎหมาย ประมวล ระเบียบ และข้อตกลง ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลระเบียบปฏิบัติการตรวจปล่อยสินค้า กฎหมายศุลกากร กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและประสบความสำเร็จภายใต้ภาวะการแข่งขันในปัจจุบัน และปฏิบัติหน้าที่ตามภาระงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างราบรื่นจนงานบรรลุผลสำเร็จ มีความรู้ ความเข้าใจในงานเป็นอย่างดี ตลอดจนมีความรอบรู้เหตุการณ์ต่างๆ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พร้อมรับมือแก้ไขปัญหาได้

2. การศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี ประกอบด้วย

1.) ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทสารเคมี มีเป็นจำนวนมากและไม่มีชัดเจน โดยให้ความหมายอย่างกว้าง ยากแก่การเข้าใจ ต้องตีความว่าสินค้าใดเป็นสารเคมีอันตรายหรือไม่ ต้องมีใบอนุญาตหรือไม่ และการวินิจฉัยมีเพียงบางชนิดและบางประเภทเท่านั้น ทำให้เกิดข้อโต้แย้งเกิดขึ้น รวมทั้งไม่มีการรวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้อย่างเป็นหมวดหมู่เพื่อ ใ้ส่งต่อการศึกษาค้นคว้า

2.) ปัญหาด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่และผู้นำของเข้าไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ระเบียบ พิธีการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับสินค้าประเภทสารเคมีอย่างเพียงพอ โดยสินค้าประเภทสารเคมีมักผ่านการตรวจปล่อยจากเจ้าหน้าที่ โดยไม่ทราบต้องมีใบอนุญาต ในการนำเข้า และผู้นำของเข้าก็เข้าใจว่าสินค้านั้นไม่ต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า เมื่อเมื่อขณะปฏิบัติพิธีการในการตรวจปล่อยสินค้า จึงทราบว่าสินค้านั้นได้สำแดงในใบขนสินค้า เพื่อนำสินค้าออกจากอารักขาของศุลกากรต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า

3.) ปัญหาด้านเทคโนโลยี ระบบในการสืบค้นข้อมูล คลังข้อมูลของกรมศุลกากร (Data Warehouse) ที่เกี่ยวกับข้อมูลการนำเข้าสินค้ามีพื้นที่จำกัดในการจัดเก็บข้อมูล การเรียกข้อมูลมาตรวจสอบประวัติการนำเข้าย้อนหลัง ต้องใช้เวลานาน หรือกรณีที่มีผู้เรียกใช้ข้อมูลพร้อมกัน ต้องใช้เวลานานมากหรือบางครั้งก็ไม่สามารถดูข้อมูลได้

3. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้า ประเภทสารเคมี ประกอบด้วย

- 1.) ด้านการปฏิบัติงาน จัดให้มีหัวข้อ ระเบียบ กฎหมาย และคำวินิจฉัย ที่มีหัวข้อเกี่ยวกับสินค้าประเภทสารเคมีโดยเฉพาะ เผยแพร่ ทางระบบ Intranet ของกรมศุลกากร เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ และเว็บไซต์ของกรมศุลกากรเพื่อให้ผู้นำของเข้า ตัวแทนผู้นำของเข้า และผู้ที่เกี่ยวข้อง มาศึกษาค้นคว้า รวมทั้งจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าประเภทสารเคมีเพื่อเผยแพร่ด้วย
- 2.) ด้านบุคลากร จัดอบรมเจ้าหน้าที่ และผู้นำของเข้า ตัวแทนผู้นำของเข้า เกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าประเภทสารเคมี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเข้าสินค้าดังกล่าว เพราะสินค้าประเภทสารเคมีเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ ต้องใช้ความเชี่ยวชาญ โดยให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่มีความเชี่ยวชาญในสินค้าประเภทสารเคมี เช่น นักวิทยาศาสตร์ และเจ้าหน้าที่จากกรมโรงงานอุตสาหกรรมมาเป็นวิทยากรสำหรับให้ความรู้
- 3.) ด้านเทคโนโลยี ปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถทำการสืบค้นข้อมูลได้ รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมีในสำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ปฏิบัติงานหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายให้อำนาจ สอดคล้องกับกฎหมาย ประมวล ระเบียบ และข้อตกลง ที่เกี่ยวข้องเช่น ประมวลระเบียบปฏิบัติการตรวจปล่อยสินค้า กฎหมายศุลกากร กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี สอดคล้องกับงานวิจัยสุณี เลิศแสวงกิจ และคณะ (2555) การเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร หมายถึง การเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน การดำเนินงานต่างๆ ภายในองค์กร เพื่อให้เกิดผลงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรมากยิ่งขึ้น องค์กรที่ไม่สามารถดำเนินกิจการจนบรรลุเป้าหมายได้ ย่อมหมายถึงขาดประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการ การเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและประสบความสำเร็จภายใต้ภาวะการแข่งขันในปัจจุบัน และปฏิบัติหน้าที่ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างราบรื่นจนงานบรรลุผลสำเร็จ มีความรู้ ความเข้าใจในงานเป็นอย่างดี ตลอดจนมีความรอบรู้เหตุการณ์ต่างๆ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมพร้อมรับมือแก้ไขปัญหาได้

2. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

- 1.) ด้านการปฏิบัติงาน เอกสารที่เกี่ยวกับสินค้าประเภทสารเคมีมีเป็นจำนวนมาก และไม่มีความชัดเจนโดยให้ความหมายอย่างกว้าง ยากแก่การเข้าใจ ต้องตีความว่าสินค้าใด เป็นสารเคมีหรือวัตถุอันตรายหรือไม่ ต้องมีใบอนุญาตหรือไม่ และการวินิจฉัยมีเพียงบางชนิดและบางประเภทเท่านั้น ทำให้เกิดข้อโต้แย้งเกิดขึ้น รวมทั้งไม่มีการรวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้อย่างเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับแนวคิดของ สุพิน เดชาคุปต์ (2558) แนวทางการศึกษาตัวแบบการจัดการปฏิบัติงาน คือแนวทางการจัดการปฏิบัติงานขององค์กร องค์กรจำนวนมากพบว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำกันประจำไม่ได้เอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะได้ปฏิบัติตามกันด้วยความเคยชิน ดังนั้นต้องมองการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ

2.) ปัญหาด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่และผู้นำของเข้าไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ระเบียบ พิธีการ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับสินค้าประเภทสารเคมีอย่างเพียงพอ โดยสินค้าประเภทสารเคมีมักผ่านการตรวจปล่อยจาก เจ้าหน้าที่ โดยไม่ทราบต้องมีใบอนุญาต ในการนำเข้า หรือผู้นำของเข้าก็เข้าใจว่าสินค้านั้นไม่ต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า เมื่อถูกตรวจสอบดำเนินคดีในภายหลัง จึงทราบว่าสินค้านั้นที่เจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจปล่อยและผู้นำเข้า ได้สำแดงในใบขนสินค้า เพื่อนำสินค้าออกจากอารักขาของศุลกากรต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า สอดคล้องกับแนวคิดของ จักรภพ ศรมณี (2565) ได้อธิบายว่าการพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้น การทำให้เจริญ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554) คือ การทำให้เจริญเติบโต งดงามมากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น หรือการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในอนาคต โดยการมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาประเทศ

3.) ปัญหาด้านเทคโนโลยี ระบบในการสืบค้นข้อมูล คลังข้อมูลของกรมศุลกากร ที่เกี่ยวกับข้อมูลการนำเข้าสินค้า มีพื้นที่จำกัดในการจัดเก็บข้อมูล การเรียกข้อมูลมาตรวจสอบประวัติการนำเข้าย้อนหลังต้องใช้เวลานาน หรือกรณีที่มีผู้ใช้ข้อมูลพร้อมกัน ต้องใช้เวลานานมากหรือบางครั้งก็ไม่สามารถดูข้อมูลได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมใจ ลักษณะ (2548) การเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร การที่องค์กรสามารถดำเนินงานต่างๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กรโดยใช้ทรัพยากร ปัจจัยต่างๆ รวมถึงกำลังคน อย่างคุ้มค่าที่สุด องค์กรมีความสามารถประยุกต์ศาสตร์ กลยุทธ์ เทคนิควิธีการและเทคโนโลยีอย่างฉลาด ทำให้เกิดวิธีการทำงานที่เหมาะสม มีความราบรื่นในการดำเนินงาน มีปัญหาอุปสรรคและความขัดแย้งน้อยที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจปล่อยสินค้า ประเภทสารเคมี มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1.) ด้านการปฏิบัติงาน จัดให้มีหัวข้อ ระเบียบ กฎหมาย และคำวินิจฉัย ที่มีหัวข้อเกี่ยวกับสินค้าประเภทสารเคมี โดยเฉพาะ เผยแพร่ ทางระบบ Intranet ของกรมศุลกากร เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ และเว็บไซต์ของกรมศุลกากรที่ประชาสัมพันธ์ หรือข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้นำของเข้า ตัวแทนผู้นำเข้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง มาศึกษาค้นคว้า รวมทั้งจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าประเภทสารเคมี เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สุณีเลิศแสงกิจ (2555) ความจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร เป็นการมุ่งเปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีรูปแบบการจัดการที่ทันสมัย เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมการทำงานแบบเดิมๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานรูปแบบใหม่

2.) ด้านบุคลากร จัดอบรมเจ้าหน้าที่ และผู้นำของเข้า ตัวแทนผู้นำของเข้า เกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าประเภทสารเคมี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเข้าสินค้านั้นๆ เพราะสินค้าประเภทสารเคมีเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ ต้องใช้ความเชี่ยวชาญ โดยให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่มีความเชี่ยวชาญในสินค้าประเภทสารเคมี เช่น นักวิทยาศาสตร์ และเจ้าหน้าที่จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรีหญิงขวัญใจ มีทิพย์ (2543) ได้ศึกษา ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ศึกษาเฉพาะกรณีกองพันปฏิบัติการพิเศษ 1 (คอมแมนโด) กองทัพอากาศ ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ควรได้รับการเพิ่มพูนความรู้และทักษะความสามารถในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาต่อ การดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

3.) ด้านเทคโนโลยี ปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ให้ทันสมัย พร้อมใช้งาน เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ การจับกุมของส่วนควบคุมทางศุลกากร. (2562). แฟ้มคดีที่ สกท.สสธ.ฝบศ.1 ท.2/19 ก.ย. 2562 การจับกุมสินค้าหลีกเลี่ยงข้อจำกัด สินค้าประเภทเศษพลาสติกปนเปื้อน พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บริษัท แมกซ์หงษ์ เทรดิง จำกัด. ผลการศึกษาพบว่า การป้องกันและปราบปรามต้องพัฒนาการปฏิบัติงานโดยนำระบบ Intelligence มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในเชิงรุก และป้องปรามผู้ที่มีแนวโน้มในการจะกระทำความผิดให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตรวจสอบปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี ควรมีการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูล และร่วมมือกันค้นหาบริษัทที่มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิด เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการตรวจสอบบริษัทผู้กระทำความผิด ไม่ควรมีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบเพียงคนเดียว ควรตรวจสอบร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้มีความรวดเร็ว ถูกต้องยิ่งขึ้น
2. ควรมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงานตรวจสอบปล่อยสินค้าประเภทสารเคมี และผู้นำเข้าให้มีความรู้ความสามารถในงานเฉพาะด้านนี้ โดยอบรมและฝึกทักษะ ให้เกิดความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบสินค้าประเภทสารเคมี
3. ควรมีการเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ด้วย เทคโนโลยี อุปกรณ์ ที่ทันสมัย เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลการนำเข้าสินค้าส่วนกลางของกรมศุลกากร เพื่อเพิ่มโอกาสในการตรวจพบการกระทำความผิดของผู้นำเข้า เพื่อประโยชน์ทางภาษี และเพื่อการปกป้องสังคม
4. ควรทำการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของกรมศุลกากรให้สามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของกระทรวงหรือ หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อนำข้อมูลจากหน่วยงานดังกล่าวมาใช้ประกอบการตรวจสอบได้ง่ายยิ่งขึ้น
5. ควรแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทสารเคมี ให้มีความชัดเจนว่าสินค้าประเภทใด เป็นสินค้าประเภทสารเคมีที่ต้องมีใบอนุญาต และกฎหมายศุลกากรในการพิจารณาโทษ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศุลกากร.(2556). ประมวลระเบียบปฏิบัติทางศุลกากร พ.ศ.2556. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กรมศุลกากร. (2560). ประมวลระเบียบปฏิบัติทางศุลกากร พ.ศ.2560. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2556). ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุดิบอันตราย (ประกาศลงวันที่ 27 กันยายน 2556). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- จักรภพ ศรีมณี. (2564). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 7302 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- เดช อุณหะจิรังรักษ์. (2565). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 7302 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2556). ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2538). การส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ธีรเดช รุ่งมงคล. (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human resource development (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนพงษ์ ยิ้มสุขไพฑูริย์. (2561). การบริหารความเสี่ยงธุรกิจนำเข้าวัตถุดิบอันตราย กรณีศึกษาบริษัท T จำกัด กรุงเทพมหานคร: ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560. (2560, พฤศจิกายน 17). (2543). ราชกิจจานุเบกษา, 134(53ก), 1.
- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากรฉบับที่ 17 พ.ศ. 2543.(2543)ราชกิจจานุเบกษา, 117(17ก), 1.
- พระราชบัญญัติวัตถุดิบอันตราย พ.ศ. 2535. (2535, เมษายน 6). ราชกิจจานุเบกษา, 109(39), 1-3.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2564). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6101 ขอบข่ายและแนวคิดทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2565). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6301 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ว่าที่ร้อยตรีหญิงขวัญใจ มีทิพย์. (2543). ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีกองพันปฏิบัติการพิเศษ 1 (คอมแมนโด) กองทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2565). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6102 ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ศิริลักษณ์ ต้นตยกุล. (2564). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6202 การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สมใจ ลักษณะ (2548). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

- สุนี เลิศแสวงกิจ. (2555). ความหมายการเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร. ใน การเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร (หน้า 2-15).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วังอักษร.
- สุพิน เกชาคุปต์. (2558). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6101 ขอบข่ายและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐ
ประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สุทธิคุณ วิริยะกุล. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงาน
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ส่วนควบคุมทางศุลกากร. (2562). แพ้คดีที่ สกท.สสร.ฝบศ.1 ท.2/19 ก.ย. 2562 การจับกุมสินค้าหลีกเลี่ยงข้อกัก
สินค้าประเภทเศษพลาสติกปนเปื้อน พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บริษัท แมกซ์หงษ์ เทรตติ้ง จำกัด.
กรุงเทพมหานคร: กรมศุลกากร.